

Kermani, N. (2000): *Gott ist schön: das ästhetische Erleben des Koran*. Verlag C. H. Beck, München.

Larkin, M. (1995): *The Theology of Meaning: 'Abd al-Qāhir al-Jurjānī's Theory of Discourse*. New Haven.

Marzūqī, Abū 'Alī Aḥmad al- (1991): *Šarḥ dīwān al-ḥamāsa, I-II*. Dār al-Ġil, Bejrūt.

Maṭlūb Aḥmad (2000): *Mu'ğam al-muštaḥāt al-balāghīyya wa-taṭawwuruhā, arabī-arabī*. Bejrūt.

Mehren, A. F. M. von (1853/1970): *Die Rhetorik der Araber*. Hildesheim–New York.

Meisami, J. S. és Starkey, P. (1998, szerk.): *The Encyclopedia of Arabic Literature*. I–II., Routledge, London.

Nöldeke, Th. (1864): *Beiträge zur Kenntnis der Poesie der alten Araber*. Hannover.

Ibn Qutayba, Abū Muḥammad 'Abd Allāh ibn Muslim (1967): *Kūtāb al-šīr wa-'l-šū'arā'*. Kairó.

Qazwīnī, Al-Ḥaṭīb al- (1993): *Talḥiṣ miṣṭāḥ al-'ulūm*. Bejrūt.

Quintilianus, M. F. (1913–1921): *Szónoklattan. I–II*. Franklin Társulat, Budapest.

Sakkākī, Abū Ya'qūb Yūsuf al- (1983): *Miṣṭāḥ al-'ulūm*. Bejrūt.

Smyth, W. (1995): The Canonical Formulation of 'Ilm al-Balāghah and al-Sakkākī's Miṣṭāḥ al-'Ulūm. *Der Islam*, 72. sz. 7–24.

Simon, U. G. (1993): *Mittelalterliche arabische Sprachbetrachtung zwischen Grammatik und Rhetorik: 'ilm al-ma'ānī bei al-Sakkākī*. Heidelberg.

'Umarī, Muḥammad al- (1999): *al-Balāgha al-'arabīyya, ušūluhā wa-imiṭidāduhā*. Ifīrqiyyā al-šarq, al-Dār al-Bajdā' (Casablanca).

'Ušfūr, Ġābir (1973?): *al-Sūra al-fannīyya fī 'l-turāt al-naqdī wa-'l-balāghī*. Dār al-Ma'ārif, Kairó.

Versteegh, K. és Brill, E. J. (2003–): *The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics (EALL)*. Leiden.

Tüske László

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, BTK,
Arab Tanszék

Olaszországi kutatás a kommunikációról és a tanulásról

A római Közoktatásügyi Minisztérium megrendelésére lezajlott kutatásról számol be könyvében a szerző Giuliana Modonesi, az olaszországi felsőoktatás jegyzett szereplője, több, az oktatás modernizációját szolgáló szakmai szervezet vezető aktivistája. Az olasz Közoktatásügyi Minisztérium több rendeletben is szabályozta a tanulási zavarokkal küzdő diákok segítését, a lelki egészség megtartását és a szocio-kulturális különbségek által okozott problémák áthidalását és elfogadását. A magatartással (jólneveltséggel, viselkedéssel) összefüggő ismeretek oktatását, kompetenciák fejlesztését törvények írják elő, amelyeket gazdagon ismertet és idéz is a könyv. (1)

A mű két részből áll. Az első nagy fejezet az elméleti tudnivalókat tárgyalja, a második pedig már a megvalósított programokat ismerteti részletesebben. Fontos szó esik egyebek közt az iskolák által oktatott kommunikációs technikákról, valamint a tanító és a család kölcsönösen meghatározó szerepéről.

A kommunikáció tanítását a szerző „ok-forrásponti” és „okozat-befogadói” szempontból vizsgálja, a tanuló aktív szerepét állítja középpontba, és a káros vagy diszfunkcionális iskolai módszerekről ír kritikusan. Rámutat az empirikus kutatások nyomán a kölcsönös odafigyelés fontosságára (a figyelem mint kompetencia jelenik meg ebben az összefüggésben), egyben a konfliktuskezelési képesség tanításának szükségességére is. Modonesi és kutatócsoportja megvizsgálta a kommunikáció indirekt tanulásának folyamatát is, azokat a helyzeteket, amikor mások viselkedésének és

kommunikációs eszközeinek utánzásával, mintakövetéssel fejleszti önmagát a fejlődő ember (gyerek, kamasz), és úgy tapasztalták, hogy ennek sikere meglehetősen személyfüggő, a rátermettség jelenik meg mérhető független változóként. Összegezvén az iskolai kommunikációs folyamatokat, ennek lényegét abban látja, hogy az üzenet eredeti formájában érjen célba.

Technikai segítséget is ad kötetében a „metodo 9” elnevezésű, a kötetben bemutatott módszer megértéséhez, kutatási tapasztalatok alapján hangsúlyozza például a hangos olvasás fontosságát a szövegértés tanulásában. A szerző támaszkodik az olasz iskolákban országsszerte alkalmazott „oktatástechnológiai” programra, melynek szerzője az amerikai L. R. Hubbard, akit a hazai közönség többnyire gyanús és titokzatos „vallásalapítóként” tart számon, ám e nézetekkel nem feltétlenül szoros ideológiai összefüggésben pedagógiai munkássága is jelentős (s világszerte több helyütt alkalmazott és ismert, például a gambiai oktatási rendszerben igen magas arányban – adatok szerint az iskolák 98 százalékában – adaptálják a tanulásban nehezen haladó diákok segítésére, illetve a nehézségek prevenciójára). (2)

A bevezetőben ennek megfelelően Hubbard munkásságáról is olvashatunk egy rövid, tárgyilagos összefoglalót, ebben a tanulás tanításának és a kommunikáció tanításának leírását és a témával kapcsolatos fontos kifejezéseket ismerhetjük meg, mint az „ARC”-háromszög (a betűszó a ’rokonszenv’ vagy ’hasonlóság’, a ’valóság’ és a ’kommunikáció’ szavak kezdőbetűiből áll össze) a viselkedési-skálát. A kutatásvezető részletesen taglalja az ARC-rendszer 4.0–1.0-ig tartó skáláját, amit a rokonszenv, kommunikáció, valóság és megértés alapján határoz meg, valamint ismerteti saját módszere alkalmazását.

A fizikai tevékenységek a szellemi-fizikai jóllét tényezői. Az élet minden szakaszát érinti a mozgás, de sajnos – így az olasz tapasztalat – a mai gépesített világban egyre inkább háttérbe szorul. Ma az olasz oktatási rendszer nagy részében a mozgás és a sport csak fakultatív (kivéve, ahol kötelező testnevelés oktatás van), míg régen ez az életben maradáshoz kellett. Latin elődeire hivatkozva a „Mens sana in corpore sano” („ép testben ép lélek”) elvét idézi fel e körben: Modonesi szerint ez az üzenet egyre fontosabbá válik. A testnevelésnek nemcsak orvosi és biológiai fontosságát emeli ki, hanem egyértelműen kifejti kulturális jelentőségét. A testnevelésórák emellett helyt adnak a magatartás-, jellemformálás megannyi eszközének, így a versengésnek és a bizonyításnak is. A programszerű mozgás hiányához kapcsolja a hiperaktivitás és a figyelemzavar problémáját, de az okok közt sokszor emlegeti a családon belüli kommunikáció hiányát és a lelki elszigetelődést is. Ennek kapcsán kritikusan teszi szövé, hogy az „aktív kezelés” helyett sokszor egyszerűen gyógyszereket adnak a gyerekeknek.

A könyv hangsúlyozza az egyénített, differenciálásra lehetőséget adó tanterv fontosságát: a tanárnak az egyént kellene felfedeznie és segítenie, terelgetni, felépíteni az egyéniségét és segédkezni céljai felállításában. Módszertani tanácsokat is tartalmaz a kötet. Ismét előkerül a személyes példamutatás fogalma. A tanárnak kell megmutatnia az altruista magatartást, a jó szándékot, kitartást és az egyensúly keresését.

Modonesi fontosnak tartja az iskolai kommunikáció ellenőrzését vagy felügyeletét, ahol a Hotz nevéhez kötődő „eltanulási”, elsajátítási módszert veszi alapul, ami nem csak a mentális és sport-tevékenység fejlődésére hat, de (hivatkozva például Pestalozzira) a személy valóság-tudatát is erősíti.

A projekteket és tapasztalatokat bemutató második fejezet a különböző általános iskolák és középiskolák által már megvalósított eljárásokat veszi sorra. Főleg római és nápolyi iskolák osztályaiból meríti példáit. Némely projekt a tanárok felkészítésére szolgált, de nagy részük a tanulók tanulásának segítését, illetve kommunikációjuk fejlesztését szolgálta. A mérések pontokba szedve tartalmazzák a projekt fő paramétereit. Így megjelennek a tanárok célkitűzései, óraszám, időtartam, heti gyakoriság, eszközök, hipotézisek felállítása, konkrét feladatok ismertetése, a munka leírása, statisztikák, illetve

a tesztek elemzése, ezek eredményei, majd a tanárok és diákok véleménye, tapasztalata (ez utóbbiak általában pozitívak).

Találhatunk mintákat specifikusan különböző tantárgyakhoz, de (mi így mondanánk) nem-szakrendszerű, heti rendszerességű fejlesztő foglalkozásokhoz is. Az utóbbi fajtába sorolandó a kommunikáció javítása, megismerése a gyerek-szülő kapcsolatban. Egy másik projekt a leírás szerint művészeti eszközökkel, színházzal, zenével, sporttal próbál javítani a kommunikáción.

Hasonlóságok és különbségek: Európa iskoláiban, családi otthonaiban és kevés „grundján” hasonló kihívásokra keresik a szakemberek a választ. „Minden megoldás érdekel” – foglalhatjuk össze a hazájában jól ismert szerző üzenetét.

Jegyzet

(1) Modonesi, Giuliana (2009): *Tecnologia di comunicazione e studio*. Ministero della Pubblica Istruzione – Ispettorato per l’Educazione Fisica e Sportiva, Roma. 270. o.

(2) Vannak információk az „alkalmazott oktatástan” szórványos, de hatékony magyarországi alkalmazásáról: a 90-es évek végén a fővárosi Hernád utcai iskolában végeztek a program hazai szakértői jól dokumen-

tált, sikeres kísérleteket (szintén hátrányos helyzetű tanulók körében), és ugyancsak korrekten dokumentált „pilot-program” zajlott egy kunszentmiklósi szakiskolában.

Molnár Lili

ELTE, PPK, művelődésszervező-olasz szak

Az elkötelezett iskola

Dankó Pista Egységes Óvoda-Bölcsőde, Általános Iskola, Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium

2009 novemberében két napos konferenciát rendezett a Gallup Intézet a Nemzetközi Üzleti Főiskolán a fenti témában. Itt ismerhettem meg Almási Lászlónét, aki beszámolt a Dankó Pista Egységes Óvoda-Bölcsőde, Általános Iskola, Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium létrejöttéről és működéséről. Ő az ügyvezetője, ötletgazdája és mindenese a Közös Kincs Oktatási Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft.-nek, amely Biriben, Nagykálló szomszédságában tartja életben és fejleszti ezt a többfunkciós nevelő és tanintézetet.

Sokat hallunk arról, hogy égető szükség van a roma társadalom segítésére, integrálására, azonban az igazán sikeres kísérletekről és azok megvalósításáról alig esik szó. A Dankó Pista oktatási intézet és kollégium létrehozói nem szónokolnak erről, hanem lépésről-lépésre hozzák létre, önerőből, szeretettel, odafigyeléssel, szakértelemmel, valamint pályázati pénzzel.

Ebben az oktatási rendszerben szegregációmentesen megvalósítják a roma és nem roma fiatalok együttélését, tanulását, munkába állítását, szinte a bölcsőtől a felnőttkorig. Az intézet integrálja azokat a roma fiatalokat is, akik oktatásukat más iskolában nyugként, kudarcként élték meg. A fiatalok általános iskolai képzése után szakképzésük következik, és segítik őket az elhelyezkedésben is. A tehetséges fiatalok természetesen gimnáziumban is tanulhatnak, ott helyben. Ma már szép eredményeket tudnak felmutatni az érettségi utáni továbbtanulásban is. Így nincs Nagykálló körzetében kallódó fiatal, sőt a szülőknek is lehetőségük van tanulásra, szakismeretek megszerzésére.